

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНОЇ СЛІДЧОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЇ – АУДІО-ВІДЕОКОНТРОЛЬ ОСОБИ, ПРОВЕДЕНОЇ ЩОДО ОСІБ, ДОЗВІЛ ЩОДО ЯКИХ НЕ БУВ ОТРИМАНИЙ

Проведення негласних (слідчих) розшукових дій, окрім обов'язкової наявності відповідного дозволу на конкретну негласну слідчу (розшукову) дію, передбачає суворе дотримання кримінального процесуального механізму фіксування її результатів та подальше використання результатів проведених негласних слідчих (розшукових) дій. Щодо питання фіксування, то ч. 1 ст. 246 КПК [1] вказує, ще методи проведення НСРД не підлягають розголошенню, тобто становлять державну таємницю. Хоча ч. 6 ст. 246 КПК [1] і надає право залучати інших осіб до проведення НСРД і таке залучення не призводить до визнання доказів недопустимим навіть у випадках, якщо третя особа знала про свою участь у проведенні НСРД та безпосередньо приймала участь у її проведенні. В даному випадку мова більше саме про аудіо-відеоконтроль особи, для проведення якого тактично правильно залучати саме третіх осіб (заявників, осіб залучених до конфіденційного співробітництва).

Зі змісту ч. 1 ст. 258 КПК [1] ніхто не може зазнавати протиправного втручання в приватне спілкування. Частково відповідь на запитання, що робити з втручанням у приватне спілкування осіб, щодо чого дозвіл слідчим суддею не був наданий, надається у ч. 1 ст. 255 КПК [1]. Прокурор повинен негайно знищити результати НСРД, які він не визнає необхідними для подальшого проведення кримінального провадження. По такій логіці, докази, отримані з порушенням кримінального процесуального законодавства, є недопустимим, а результати НСРД, на яких зафіксоване втручання у приватне спілкування осіб, щодо яких такий дозвіл відсутній. З іншого боку постає питання додаткові ускладнення у здобутті доказів в результаті проведеної НСРД аудіо-відеоконтроль, оскільки прокурор, слідчий не завжди володіють інформацією щодо яких осіб необхідно здійснювати втручання у приватне спілкування та отримувати відповідний дозвіл слідчого судді.

Чинне кримінальне процесуальне законодавство містить механізм отримання дозволу на проведення НСРД до постановлення ухвали слідчим суддею, а саме ст. 250 КПК України передбачає можливість проведення НСРД *«у виняткових невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та запобіганням вчиненню тяжкого або*

особливо тяжкого злочину, передбаченого розділами I, II, VI, VII (статті 201 та 209), IX, XIII, XIV, XV, XVII Особливої частини Кримінального кодексу України» [1].

У такому разі за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора така НСРД може проводитися і до постановлення відповідної ухвали, але підлягає в подальшому обов'язково звернення до слідчого судді з відповідним клопотанням та отриманням такого дозволу. У випадку відмови у задоволенні клопотання слідчим суддею результати такої НСРД підлягають знищення, а продовження проведення НСРД має бути негайно припинена.

Що ж маємо виключення, які передбачають право прокурора, слідчого за погодженням з прокурором проводити НСРД у вигляді аудіо-відеоконтролю до постановлення ухвали слідчим суддею, та маємо вичерпний перелік передумов.

Слід звернути увагу на ті випадки, коли мова про врятування життя не йдеться. А саме випадки, коли проведення НСРД необхідне для запобігання вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину.

Поточна практика правоохоронних органів щодо розкриття корупційних злочинів, особливо пов'язаних з пропозицією, вимаганням або одержанням неправомірної вигоди, наприклад ст.ст. 368, 368-2 та 369 КК України [2] базується не на попередженні або запобіганні вчиненню злочину, а саме на документуванні.

Як відомо ця категорія злочинів відноситься до так званих злочинів з «формальним складом», злочин вважається закінченим з моменту висування пропозиції щодо надання неправомірної вигоди. Існуюча тактика розкриття такої категорії злочинів містить три основні категорії доказів: покази заявника, предмет неправомірної вигоди та результати проведених НСРД.

Отже, з цього можна зробити висновок, що запобігання вчиненню злочину під час розкриття корупційних злочинів суперечить тактиці розкриття таких злочинів, а саме здобуття доказів за допомогою НСРД є наче не єдиним способом доказування таких кримінальних проваджень. Відповідно ні про яке запобігання вчиненню злочину мова йти не може. Більше того, для задіювання третіх осіб для розкриття таких кримінальних правопорушень тактично правильно здійснювати таку НСРД, як контроль за вчиненням злочину, у порядку передбаченому ст. 271 КПК України [1], та залучати для її проведення третіх осіб, яка в свою чергу може здійснюватися у випадках наявності достатніх підстав вважати, що готується вчинення або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин.

Така НСРД дозволяє учасник імітувати обстановку злочину та відповідно фіксувати обставини кримінального правопорушення за

допомогою аудіо-відеоконтролю, як окремої НСРД, що потребує дозволу слідчого судді.

Отже ми маємо «формальний склад» корупційних статей, методика і тактика яких не має на меті попереджати вчинення злочинів, а спрямована на розкриття через здобуття доказів за результатами проведення НСРД, та маємо окремий вид НСРД, як контроль за вчиненням злочину проведення якого спрямовано на розкриття злочину під час його готування або вчинення. Але чинне законодавство не містить права у слідчого, прокурора на проведення НСРД аудіо-відеоконтроль без дозволу слідчого судді з метою неможливості отримати докази у інший спосіб.

На нашу думку, ст. 250 КПК України вимагає внесення змін щодо доповнення підстав для проведення невідкладних НСРД, як розкриття тяжкого чи особливо корупційного злочину по аналогії з Кримінальним кодексом України

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n2390> (дата звернення: 30.01.2023)

2. Кримінальний кодекс України 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 30.01.2023)

УДК 343.8:341.3.018(477)(043.2)

Ткаченко О.Г., к.ю.н., доцент,
начальник кафедри підвищення кваліфікації персоналу органів,
установ виконання покарань та слідчих ізоляторів
Державної кримінально-виконавчої служби України
Інституту підвищення кваліфікації персоналу
Державної кримінально-виконавчої служби України
Академії Державної пенітенціарної служби, м. Чернігів, Україна

Разумейко Н.С., к.пед.н., доцент,
начальник кафедри педагогіки та гуманітарних дисциплін
Академії Державної пенітенціарної служби, м. Чернігів, Україна

НОВОВВЕДЕННЯ У СФЕРІ ВИКОНАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ОГОЛОШЕННЯМ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

На превеликий жаль ознакою сьогодення залишаються війна та збройні конфлікти, саме тому проблематика гуманного ставлення до людини стає дедалі актуальнішою, особливо щодо вирішення однієї з